

Cs. Szabó István

1848-1998. március 15.

Gondolatok az évforduló kapcsán (részlet)

(...) Az 1848-49. évi forradalmunkra, szabadságharcunkra, annak 150 éves évfordulójára emlékezünk, az emlékezés képzeletbeli falára érdekes, tanulságos kockákat illeszthetünk fel városunk és környéke korabeli múltjából és az azt követő időkből. Tanulságos és elgondolkodtató (kellene, hogy legyen) ez a „kollázs”. (...)

Az elveszett szabadságharc, a nemzet megtiport lelke, a jobbágyfelszabadítással járó gazdasági változások, az igazságtalan földbirtokeloszlás, a rossz irányba terelődött tulajdonosi életfelfogás, az önkényuralom negatív hatása súlyos következményekkel jártak a paraszti közösségeinkben. A Református Egyház elöljáróitól, az 1850-es évektől kezdve jelennek meg ilyen panaszok: „A jobbágyfelszabadítás óta híveink a szerzésre rendezkedtek be, nem törődnek az egyházzal... az adakozás tizedrangú kérdés lett... messze kerülnek a templomot...”. Az egyházmegye esperesi jelentésében a következőt olvashatjuk: „Nem lehet eléggé megsiratnunk a romlást, mely az erkölcsiségben az ötvenes évek (XIX. sz.) kormánya által ejtetett. Az erőszak és ármány diadala oly népnél, melynek hitében az volt, hogy az erkölcsi rossznak világszerinti büntetése, az erénynek pedig világszerinti jutalom a követelése, az erkölcsi alapelvek teljes összezavarodását idézte elő. A jogtalankodás és az erőszak nem lehet oly nagy véték, miután ily eredmények kísérik. Az igazság és hűség elvesztette vonzerejét, miután oly nagy szerencsétlenséget vont maga után. A politikai siker az erényesség helyére ült... A nyilvánosan diadalmaskodó erkölcstelenség erkölcstelenséget szült és terjesztett mindenfelé. A törvény nem maradt többé törvény. A törvények áthágása hazafiúi erényekké vált, a tiszteletlenség szabállyá vált... A nép korábbi egyenes és nyílt jellemét a huzamos szolgaság ravaszszággal keverte...”

Ugye, milyen ismerős ez az elmúlt negyvenöt év alatt-után?

1971-ben hallottam Bácsi László bátyámtól (szül.: 1882), hogy a milleneumi ünnepségeken felsorakozott egynéhány öreg honvéd is. „Vesszők fejeknek nem sok köszönet vót benne. Az egyiket, Vékony Bálintot, aki 48-as honvéd vót, vót honvéd ruhája is, öt forintot kapott az államtúl, államsegélyt, a gyerekek incselkedtek véle, Vékony Bálint szöszgolyó, fapuska. Azír incselkedtek véle, hogy nem nyerték meg a háborút.” Akárcsak az 56-osok kálváriáját látnám, hallanám, meg az őket megalázó „államsegélyüket”. Na! Így bántunk el a honvédjainkkal is! A Kistréti temetőben van még egy kidőlt honvédsírkő, az Öreg temetőben Kis Bálint honvédhadnagy, híres-neves rektortanítója Gyomának, sírköve sincs már meg, nemhogy sírja! 1982-ben még meg volt.

Megjelent: Városunk 1998. március. p. 13. (Irodalmi oldal)